

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
адміністрування

Кафедра менеджменту та адміністрування

СИЛАБУС

ОК 7 ЕКОЛОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ПРОЄКТАМИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О.М.Руденко
(підпис) (прізвище та ініціали)

«26» серпня 2024р.

Розробник (-и): Харченко Ю.П., д.е.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри менеджменту та адміністрування

(назва кафедри)

Протокол від «26» серпня 2024р. № 11

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

(підпис)

С.Д. Цибуля
(прізвище та ініціали)

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	Українська
Рік навчання та семестр	1-ий рік навчання 1 семестр ОПП «Екологічна безпека» другого (магістерського) рівня вищої освіти
Викладач (-і)	Харченко Ю.П., д.е.н., доцент
Профайл викладача (-ів)	https://pumo.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2025/02/profil-vykladacha_harchenko-yu.p.06.02.2025.pdf
Контакти викладача	+380979373521 ycharhenkoyp@gmail.com

1. Анотація курсу. Вивчення дисципліни «Екологічний менеджмент та управління екологічними проєктами» сприяє формування у студентів системи спеціальних знань і практичних навичок, спрямованих на підготовку фахівців для роботи у сфері екології, в органах державного та муніципального управління різного рівня; на підприємствах, в організаціях, які використовують у своїй діяльності природні ресурси; у громадських об'єднаннях, що займаються охороною довкілля.

2. Мета та цілі курсу. *Мета навчальної дисципліни* – формування у здобувачів вищої освіти стійкі знання сучасних систем управління екологічними проєктами, готує до практичного застосування цих знань у державних установах та на підприємствах регіонального й локального рівнів шляхом:

- запровадження екологічної політики і реалізації природоохоронного законодавства;
- формування системи управління впливом господарської діяльності;
- проведення внутрішнього екологічного моніторингу та контролю;
- збору достовірної інформації про екологічні аспекти виробничої діяльності об'єкта аудиту та встановлення його відповідності вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям аудиту;
- оцінювання ефективності, повноти і обґрунтованості заходів, що вживаються для охорони навколишнього природного середовища на об'єкті екологічного аудиту;
- використання екологічного маркетингу як складової менеджменту та екологічних інновацій для реалізації природоохоронного законодавства.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні інтегральну компетентність (ІК), загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (ФК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

ЗК 04. Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК 13. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефахівців.

СК 14. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та екології.

СК 17. Здатність самостійно розробляти екологічні проєкти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проєктів в умовах суперечливих вимог.

ПР09. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПР18. Уміти використовувати сучасні методи обробки і інтерпретації інформації при проведенні інноваційної діяльності.

3. Результати навчання. Здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- вітчизняне та міжнародне природоохоронне законодавство; принципи управління персоналом та ресурсами в проєктній діяльності;
- організовувати колективну діяльність та реалізовувати комплексні природоохоронні проєкти з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень;
- сучасні інформаційні системи та технології для розроблення, управління та презентації екологічних проєктів;
- ініціювати, розробляти, планувати та управляти проєктами з урахуванням їх впливу на навколишнє середовище;

- екологічні фактори на всіх етапах управління проектами від фази ініціювання до фази завершення і введення в експлуатацію, а також впродовж життєвого циклу проекту

Здобувач вищої освіти повинен **вміти**:

- застосовувати у практичній діяльності знання вітчизняного та міжнародного природоохоронного законодавства;
- розробляти проекти і практичні рекомендації щодо збереження довкілля із залученням громадськості;
- застосовувати лідерські навички для ефективної роботи у команді та міжнародних колективах;
- застосовувати правові норми в проєктній діяльності.

4. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні заняття	16
Самостійна робота	88
Всього кредитів – <i>вказати кількість кредитів</i>	4 (120 год)

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу

5. Тематика курсу.

Модуль 1. Теоретичні основи управління екологічними проектами.

Тема 1. Система управління екологічними проектами

Історія розвитку. Історичні аспекти розвитку понять ISO та EMAS. Міжнародний підхід до управління екологічними проектами. Предмет управління екологічними проектами. Основні принципи й елементи системи управління екологічними проектами (EMS). Сутність понять "управління" та "менеджмент".

Тема 2. Формування системи управління екологічними проектами в Україні. Об'єкт і предмет управління екологічними проектами України. Перспективи впровадження управління екологічними проектами в Україні. Концепція запровадження управління екологічними проектами та аудиту в Україні. Системний підхід у дослідженні управління екологічними проектами.

Тема 3. Впровадження і функціонування системи управління навколишнім середовищем

Зобов'язання й екологічна політика. Планування та екологічні аспекти системи. Контроль і коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва

Модуль 2. Оцінювання ефективності екологічних проєктів

Тема 4. Загальні поняття і значення аудиту. Формування поняття і значення екологічного аудиту. Визначення екологічного аудиту. Особливості екологічного аудиту. Статус екологічного аудиту. Значення екологічного аудиту на сучасному етапі реформування економіки.

Тема 5. Спеціальні сфери застосування екологічного аудиту в Україні
Приватизаційний екологічний аудит. Інвестиційний екологічний аудит. Енергетичний аудит. Комплексний експрес-аудит підприємств, що модернізуються. Екологічний аудит на екологічному ринку. Екологічний аудит і захист інтересів товаровиробника. Вигоди від екологічного аудиту для товаровиробника. Екологічний аудит у системі ціноутворення.

Тема 6. Екологічна експертиза як інструмент оцінювання впливу антропогенної діяльності на довкілля.

Екологічна експертиза як складова процедури оцінки впливу на навколишнє середовище. Форми екологічної експертизи. Види екологічної експертизи. Стадії проведення екологічної експертизи.

Тема 7. Стандартизація як інструмент екологічного менеджменту

Стандартизація як нормативно-методична основа екологічного менеджменту. Систематизація інтегрованих систем менеджменту. Стандартизація як нормативно-методична основа екологічного менеджменту.

Тема 8. Теоретичні засади екологічної сертифікації

Сутність, об'єкти, суб'єкти та мета екологічної сертифікації. Завдання, принципи та функції екологічної сертифікації. Системи сертифікації.

6. Система оцінювання та вимоги. Поточний контроль – до 60 балів, в тому числі: присутність – 10 балів, практичні заняття – до 35 балів. Семестровий контроль у вигляді екзамену проводиться під час сесії у вигляді тестування (максимум 40 балів).

Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до оцінки за іспит.

Загальна система оцінювання курсу	<i>Активна участь в роботі впродовж семестру (виконання тематичних завдань, виконання індивідуальних практичних завдань) /екзамен - 60/40</i>
Практичні заняття	<i>Підготовка усних відповідей з лекційного матеріалу, відповідь на питання самостійного опрацювання, виконання практичних завдань</i>
Умови допуску до підсумкового контролю	<i>Наявність конспекту лекцій, активність протягом навчального семестру, мінімальна кількість балів 20.</i>

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль. Теоретичні основи управління екологічними проєктами.		15
1	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	2
2	Повнота та своєчасність виконання завдань	10
3	Присутність та активність на лекціях	3
Змістовний модуль 2. Оцінювання ефективності екологічних проєктів		20
1	Усні відповіді, підготовленість до практичних занять	2
2	Повнота та своєчасність виконання завдань	15
3	Присутність та активність на лекціях	3
Проект		15
Семестровий контроль (Екзамен)		40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

7. Політики курсу. Обов'язкова активна участь в обговоренні проблемних питань, участь у всіх видах контролю. У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів, він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»». Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання іспиту всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний іспит складається з двома теоретичними та одним практичним питаннями.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять очно у відповідності до затвердженого розкладу, крім випадків карантину (коли заняття проводяться дистанційно через Інтернет), а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл. Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності Національного університету «Чернігівська політехніка» за посиланням: <https://www.stu.cn.ua/staticpages/akadem-dobrochesnist/>). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Політика дедлайнів

Своєчасність здачі завдань оцінюється в 1 бал. Відповідно, максимальна оцінка за невчасно здані роботи зменшується на зазначену кількість балів. Виключенням може бути

наявність поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачам вищої освіти курсу можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, статті на науково-практичних конференціях тощо.

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час проведення підсумкового контролю.

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти за даною спеціальністю з освітніх компонент, спрямованих на отримання компетентностей з курсу, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення «Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»» шляхом співставлення отриманих програмних результатів навчання та компетентностей. У випадку проходження подібного курсу з інших спеціальностей перезараховані можуть бути лише теми, зазначені в курсі відповідно до змістових модулів.

8. Рекомендована література.

Базова

1. Харченко Ю. П. Екологічна безпека, як детермінанта інклюзивного регіонального розвитку. Науковий вісник Полісся. 2022. № 1(22). С. 79–87.
2. Харченко Ю. П. Генеза наукової думки щодо інституціоналізму та його імплементація у становлення регіоналізму в Україні. Науковий вісник Полісся. 2021. № 2(18). С. 57–64.
3. Бутко М. П., Харченко Ю. П. Методологічне стратегізування регіонального розвитку в умовах модернізації інституціонального базису української держави. Регіональна економіка. 2020. № 4(98). С. 13-23. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-4-2> (1,3 д.а.). Особистий внесок: (0,9 д.а.).
4. Харченко Ю. П. Аналіз інклюзивних інститутів розвитку регіону на прикладі Чернігівської області. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2021. Вип. 47. С. 60-65.
4. Харченко Ю. П. Генеза наукової думки щодо інституціоналізму та його імплементація у становлення регіоналізму в Україні. Науковий вісник Полісся. 2021. № 2(18). С. 57–64.
5. Харченко Ю. П. Концептуальні засади інклюзивності у сфері промислової діяльності в Україні. Економіка та суспільство. 2021. № 33.
6. Харченко Ю. П. Аналіз впливу тіньової економіки на параметри інклюзивного розвитку регіону. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2022. № 2(30). С. 93-100.
7. Основи екологічного менеджменту : [навчальний посібник] / О.Б. Кузьменко, В.І. Андрєєв – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. – 160 с.
8. Ілляшенко С. М. Маркетингові засади впровадження екологічних інновацій: моногр. Суми: Папірус, 2013. 184 с.

9. Шерстюк Р. П. Курс лекцій з дисципліни «Екологічне управління та безпека бізнесу» [Електронний ресурс] / Р. П. Шерстюк, Л. Я. Малюта, Л. М. Мельник // Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – 2017. 10

10. Азарян, О.М. Екологічний маркетинг: підручник / О.М Азарян, Н.О. Криковцева, О.В. Белякова, Д.В. Солоха. – Донецьк: Вид-во Цифрова типографія, 2013. – 204 с.

Інформаційні ресурси

Конституція України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

Господарський кодекс України: Закон України: від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>

Декларація тисячоліття. Затверджена резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї ООН від 8 вер. 2000 р. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_621/.

Деякі питання державного фонду регіонального розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 бер. 2015 р. № 196. Офіційний вісник України. 2015 р. № 30. стор. 65. Ст. 886. код акту 76454/2015.

Мережа аналітичних центрів України. URL : <http://www.intellect.org.ua/> 7. Податковий кодекс України : Закон України: від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.

Президент України. URL : <http://www.president.gov.ua>.

Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ) або Stock market infrastructure development agency of Ukraine (SMIDA). URL : <https://smida.gov.ua>

Верховна Рада України. Офіційний веб-портал. URL : <http://rada.gov.ua>

Офіційний сайт бібліотеки ім. В. Вернадського. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>

Офіційний сайт Наукової бібліотеки НУ «Чернігівська політехніка». – Режим доступу: <http://library2.stu.cn.ua/>

